

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
Parnassusplein 5
2511 VX Den Haag

Amersfoort, april 2020

Reactie Verslavingskunde Nederland

Op 30 maart 2020 is het Alcoholbesluit voorgelegd ter consultatie.

Het Alcoholbesluit bevat onder meer regels over het beschikken over en het hanteren van een geborgde werkwijze die moet waarborgen dat online of telefonisch bestelde alcoholhoudende drank slechts afgeleverd wordt bij een meerderjarige en de voorwaarden waaronder in bepaalde slijterijen proeverijen of cursussen gegeven mogen worden.

Verslavingskunde Nederland heeft kennis genomen van het Alcoholbesluit en van de bijbehorende Memorie van Toelichting. In reactie hierop wil Verslavingskunde Nederland graag het volgende opmerken.

Besluit eisen inrichtingen Drank- en Horecawet

Ten eerste wil Verslavingskunde Nederland nogmaals benadrukken het onbegrijpelijk te vinden dat de regels uit het Besluit eisen inrichtingen Drank- en Horecawet niet worden overgenomen in het Alcoholbesluit. Deze regels hebben een belangrijke functie als het gaat om het beperken van het aantal verkooppunten van alcoholhoudende dranken en het waarborgen van de (sociale) veiligheid van bezoekers van horecagelegenheden. Daarbij maken wij ons vooral zorgen voor een toename van het aantal slijterijen. Het schrappen van deze regels is in strijd met de uitgangspunten van het Nationaal Preventieakkoord. Verslavingskunde Nederland roept het kabinet op om het Alcoholbesluit op dit punt te herzien.

Volgens het kabinet kan het Besluit eisen inrichtingen Drank- en Horecawet worden ingetrokken, omdat dit besluit “grotendeels onnodig aanvullend was op het Bouwbesluit en de opvolger daarvan, het nieuwe Besluit bouwwerken leefomgeving, dat naar verwachting in 2021 in werking zal treden. Daarbij kan worden gedacht aan eisen over luchtverversingscapaciteit, voorzieningen voor elektriciteit en drinkwatervoorzieningen. Daarnaast wordt de regel dat er in de onmiddellijke nabijheid van een horecalokaleiteit twee van elkaar gescheiden toiletgelegenheden moeten zijn” niet meer proportioneel geacht om ten behoeve van de volksgezondheid in het onderhavige besluit te regelen.”

Begin april heeft de minister voor Milieu en Wonen echter laten weten dat de invoering van de Omgevingswet meer tijd kost dan verwacht en dat de invoeringsdatum van 1 januari 2021 niet zal worden gehaald.¹ Dat heeft tot gevolg dat ook het nieuwe Besluit bouwwerken leefomgeving vertraging zal oplopen. Verslavingskunde Nederland maakt zich zorgen dat een onduidelijke of onwenselijke situatie ontstaat als het Besluit eisen inrichtingen Drank- en Horecawet wordt ingetrokken, terwijl het nieuwe besluit waarin (een deel van) deze regels zijn opgenomen nog niet van kracht is.

Regels rond verkoop van alcoholhoudende drank op afstand

Verslavingskunde Nederland kan zich vinden in de nieuwe regels voor de verkoop van alcoholhoudende drank op afstand. Het is goed dat er eisen worden gesteld aan de leeftijdsverificatie tijdens het bestelproces en dat iedere verkoper van alcoholhoudende drank in het kader van verkoop op afstand een geborgde werkwijze (document) moet hanteren.

Daarbij vraagt Verslavingskunde Nederland zich wel af wat de ratio is achter de bepaling dat de geborgde werkwijze beschrijft “hoe de leeftijdsgrens wordt bewaakt bij de overdracht van de alcoholhoudende drank tussen verschillende partijen in de keten van verzending tot en met aflevering.”

Het is evident dat leeftijdsverificatie moet plaatsvinden voorafgaand aan het verstrekken van alcoholhoudende drank op locatie als degene die de drank in ontvangst neemt niet onmiskenbaar ouder is dan 18 jaar, maar de bewaking van de leeftijdsgrens bij de overdracht van de alcoholhoudende drank tussen verschillende partijen in de keten van verzending lijkt niet relevant in het kader van het voorkomen dat alcoholhoudende drank aan jongeren wordt verstrekt. Verslavingskunde Nederland verzoekt het kabinet het Alcoholbesluit op dit punt nog eens kritisch te bezien.

Proeverijen in slijterijen

In de nieuwe Alcoholwet is geregeld dat bij gemeentelijke verordening betaalde proeverijen in alle slijterijen van een gemeente kunnen worden toegestaan, mits deze plaatsvinden op een moment dat het bij of krachtens de Winkeltijdenwet is toegestaan de slijterij te openen en het moment van de proeverij valt op dagen en tijden waarop de desbetreffende slijterij normaal gesproken gesloten is.

¹ <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2020/04/01/inwerkingtreding-omgevingswet-vraagt-extra-tijd>

Naast het feit dat Verslavingskunde Nederland dit geen verstandig voorstel vindt, omdat hiermee het verschil tussen slijten en tappen vervaagt en het aantal momenten en plaatsen waar alcohol wordt verstrekt nog verder toeneemt, hetgeen in strijd is met de uitgangspunten van het Nationaal Preventieakkoord, vindt Verslavingskunde Nederland het Alcoholbesluit in zoverre onduidelijk, dat aan het organiseren van een betaalde proeverij in een slijtlokaliteit voorwaarden zijn gesteld, die niet conform het bepaalde in artikel 25e (nieuw) van de Alcoholwet lijken zijn. In de Alcoholwet is duidelijk bepaald dat bij gemeentelijke verordening alleen vrijstelling kan worden verleend van het in artikel 14, eerste lid, vervatte verbod ten behoeve van proeverijen in slijtlokaliteiten buiten de dagen en tijden dat de slijtlokaliteiten regulier zijn opengesteld.

Maar in het Alcoholbesluit staat dat binnen een slijtlokaliteit maximaal één proeverij per dag mag plaatsvinden. De kosten voor deelname aan de proeverij zijn voor aanvang van de proeverij door het slijtersbedrijf vastgesteld. De deelnemers van de proeverij zijn voor aanvang van de proeverij bekend bij het slijtersbedrijf. De deur van de slijterij blijft gedurende de proeverij gesloten, zodat het slijtersbedrijf niet wordt beoefend tijdens een proeverij en er ook geen deelnemers kunnen aansluiten die zich niet van tevoren hebben aangemeld. Als laatste mag een slijtersbedrijf tijdens een proeverij slechts die alcoholhoudende en alcoholvrije drank verkopen voor thuisgebruik, die zijn uitgeschonken ten behoeve van de proeverij.

De belangrijke voorwaarde dat proeverijen in slijtlokaliteiten uitsluitend mogelijk zijn “buiten de dagen en tijden dat de slijtlokaliteiten regulier zijn opengesteld” lijkt te zijn vergeten in artikel 14 van het Alcoholbesluit. Met de huidige voorwaarden wordt de indruk gewekt dat een slijterij iedere dag zijn deuren gedurende een bepaalde tijd kan sluiten, ook tijdens de reguliere openingstijden, om vervolgens een proeverij te organiseren voor een grote groep klanten die zich van te voren hebben aangemeld. Een slijterij kan iedere dag een “proeverij” organiseren tegen een vast bedrag voor een grote groep mensen die zich van te voren heeft aangemeld, waarmee in feite een dagelijks terugkerend bacchanaal wordt georganiseerd. Daarmee verwordt iedere slijterij binnen no time tot een proeflokaal.

Verslavingskunde Nederland is van mening dat de in dit artikel genoemde voorwaarden aanpassing behoeven, in die zin dat het duidelijker moet zijn dat proeverijen uitsluitend zijn toegestaan buiten de dagen en tijden dat slijtlokaliteiten regulier zijn opengesteld. Bovendien geeft Verslavingskunde Nederland het kabinet in overweging de voorwaarden aan te scherpen, door bijvoorbeeld een maximum aantal personen op te nemen en te bepalen dat binnen een slijtlokaliteit niet maximaal één proeverij per dag mag plaatsvinden, maar maximaal één proeverij per week of maximaal twee per maand. Verslavingskunde Nederland verzoekt het kabinet de voorwaarden dienovereenkomstig aan te scherpen.

Toetsing

Verder is het Verslavingskunde Nederland opgevallen dat de nieuwe regels wel direct bij individuele ondernemers zijn getoetst, maar dat de instellingen voor verslavingszorg en andere belangenorganisaties niet zijn betrokken bij het opstellen van de nieuwe regels. Gelet op de vele risico's die zijn verbonden aan alcoholgebruik, 8,5% van de volwassen Nederlanders drinkt overmatig², het feit dat er 82.000 mensen verslaafd zijn aan alcohol en dat alcoholgebruik volgens het RIVM enorme maatschappelijke kosten veroorzaakt is dat een gemiste kans.³

Verslavingskunde Nederland roept het kabinet op om gebruik te maken van alle beschikbare expertise op dit gebied en de toetsing niet te beperken tot vijf wijnhandelaren, drie slijters en twee supermarktmanagers; partijen die allemaal een commercieel belang hebben bij de verkoop van alcohol.

Wellicht verklaart deze eenzijdige benadering waarom in de Memorie van Toelichting van het Alcoholbesluit vooral aandacht is geschonken aan de gevolgen van het voorstel voor ondernemers, in plaats van aan de gevolgen voor de volksgezondheid en de maatschappij.

Conclusie

Waar het kabinet bij de coronacrisis zijn keuzes voornamelijk baseert op het beschermen van de gezondheid en er voor kiest het belang van de volksgezondheid te laten prevaleren boven het belang van de economie, lijkt er bij het alcoholbeleid eerder sprake van het tegenovergestelde.

Verslavingskunde Nederland heeft hier ten tijde van het opstellen van het Nationaal Preventieakkoord al nadrukkelijk op gewezen, maar ondanks alle beloften die destijds zijn gedaan door de staatssecretaris, laat hij bij de eerste de beste gelegenheid zien dat vooral het bedrijfsleven bepaalt wat er in de wet- en regelgeving moet komen te staan. Dat is wat Verslavingskunde Nederland betreft een zorgelijke en onwenselijke situatie.

Volgens het kabinet zijn de Alcoholwet en het onderhavige Alcoholbesluit bedoeld om problematisch alcoholgebruik terug te dringen, conform de afspraken uit het Nationaal Preventieakkoord, maar als de voorstellen er in de praktijk vooral toe leiden dat het aantal verkooppunten verder toeneemt en dat de (sociale) veiligheid van bezoekers van horecagelegenheden wordt verkwanseld, dan is de voorgestelde wijziging wat Verslavingskunde

² <https://www.volksgezondheidenzorg.info/onderwerp/alcoholgebruik/cijfers-context/huidige-situatie#node-alcoholgebruik-volwassenen>

³ <https://www.rivm.nl/publicaties/maatschappelijke-kosten-baten-analyse-van-beleidsmaatregelen-om-alcoholgebruik-te>

Nederland betreft een stap in de verkeerde richting en kan deze beter worden herzien, met meer aandacht voor preventie en minder aandacht voor de belangen van de industrie.

Met vriendelijke groeten,

Walther Tibosch
Voorzitter Verslavingskunde Nederland